

ШЫНЭГЬОНЧЬЭНЫМ и Шофыгъохэм атегуучылагъэх

Мэхъянэшхо зиэ общественнэ-политический ыкын нэмүүк юфтхъабзэхэм язэхэцэн, аш хэхьэ 2021-рэмрагъэколошицт клэтхъякыжынри, щынэгчончьеу щытынхэмкэ анахьэу анаэ зытырагъэтыцт лъэныкъохэм къатагушиагъ щынэгчончээнымкэ Федеральнэ къулыкъум Адыгейимкэ и Гъэрорышаплэ ипашэв Сергей Каштановыр.

Цыфхэр жыгульгээ зытсызэрэугууноихэрэ чыпіләхэр ыкін аш епхыгээ инфраструктурээр терроризмэм ыльэнныкъоқэ ухымагъэх хъуным фытегъэпсыхъэгъээ уппъякунхэм изэфхэхысыжхэм адиштэү 2020-ре ильесым Іәнаттэ зыбыг пәцини 4-мэ администривнэ шпъядэкъыжь арагъяхыг, хэуқыоньгэу кыхагъэ-щыгъэхэр дагъеззыжынхэу хабзэм икъулыкъухэм ыкін иучреждениехэм тхыльт 230-ре сферада.

Ышшъекэ зигугы къэтшыгъэ къэтхы-
къяжыныр зэрээхаштыйн ыкы аш-
шапхъэу пыльхэр цыфхэм агурыгъэл-
гъэним, ныбжыккэхэр экстремизмэ
щуюхъумгъэнхэм фэшл пэшорыгъэшь-
лофтхъабзэхэр зэхэшгъэнхэм мэхъан-
шхо зэрялэр Гъэлорышлаплэм илащэ-
хигъеунэфыкыгъ.

Адыгейм хэгъэгүү клоц! Йоххэмкэ иминистр иишъэрлыкхэр охтэ гъэн-фагъэкэ зыгъецкэлэрэ Брантэ Мурадин общественна рэхъатныгъэр ыккі гъогурыкъоным ишынэгъончьягъэ къэухуумэ-гъэнхэм хэбзэухуумэкю къулыкъухэр зэрэфхэвзыхэм къытегшыгъар

Хэбзэхүумаклохэм Iоf зэрадашлэрэм
епхыгъэу зэфэхьысыжжыхэр кышшыгъэх
къералыгъо статистикэмкээ Федеральнэ

Цыфхэр жыугъэу зыхэлэжьэхэрэ 1офтхабзэхэр щынэгъончъэу щытынхэм, лъэпкъ зэфрыштыкIэхэр гъэпытэгъэним, терроризмэй идэологиепэуцужыгъэним, нэмэйкI 1офыгъохэм щатегушыIагъэх терроризмэй пэшүекIогъэнымкIэ республикэ комиссиемрэ оперативнэ штабымрэ зичэзыу зэхэссыгъоу тыгъуасэ ялагъэм. Аш тхамэтагъор щызэрихъагъ Адыгэ Республикаем и Лышхъэу Къумпыл Мурат.

Къызерауагъэмкіә, непэрэ мафэм
ехъулләу зеклоным епхыгъе псеольни
195-ре шыолтырым ит. Блэкъигъе ильз-
сым ахэм аащищәу 15-р ауппъякгулгъ.
Зәфәхъысыжъхәм къызәрагъельзәгуагъэм-
кіә, объект зырызхәм щынегъончъенным
ипаспортахәр аплылхәп, хъакъещхәм
аащищәм макъә къезыгъелүрә ыкି ви-
део тезыхыре пкыргъохәр, къэбарлы-
гъэләс стендхәр ачылтхәп.

Адыгейим и Лыштыхъэ мыш фэгъэзэгъэ профильнэ Комитетым ыкчи кыулыкъухэм яловшэн нахъ агъэльэшиныэ, республикем щыпсэухэрэм ыкчи хъаклэу къаклохэрэм ящинэгъончъагъэ къеухъумэгъеням анахъэу аналэ тырагъетыниэу къарычагъ.

— Урысыем и Кыыблэ шитэмэ,
цыфхэм зызщағылсайындуу кыы-
хахырэ үйлдэхэм Адыгеп ашын

Аиц дақлоу зекІоным хәхъоныгъэ
ышыным тәркіл мәхъанәшихо и. Ап кыздәтлұтытәзз инфраструктуралар
зәтегъепсыхъәгъеним, зекІоным епхыгъэ пәсөльякІәхэр
кызызғулыкъынхәм ткІуачІә
етәхъылІ. Шәтхъешиғулем
адишиштәу фәлі-фашиғаңжар гъеңәкІә-
гъенхәр, тадәккес къекІор
хъакІәхәм гүпсәфәу ықІи Ѣынә-
гъончъеу загъепсәфын амал яІәнныр
— джары шыърылып шыхъаІеу
щитыр, — къылуагъ

Къумпыл Мурат.
Зэхэсигъом хэлэжьагъэхэр нэмийк
[офис] схеми схолыгт сх.

АР-м и Лышъхъэ
ипресс-къұлпықъу

Сүрэхээр А. Гусевым түрихгүй.

Псэуальэу агьэцэкIэжьыгъэхэр зэрагъэльэгъугъэх

УФ-м Федерациемкіэ и Совет экономикэ политикэмкіэ и Комитет иллықлохэр мы мағәхәм Адыгейм щыләх. Республикаем социальнэ ыккіи экономикә хәхъоныгъәхәр егъашыгъэнхәм фытегъәпсүхъәгъе унәе программәр тъәцеккагъе зэрәхъурәм, джыри уналә зытетын фәау щыләхәм зәдатегүшүләнхәр ары ахәр къэклонхәм ушъхъағыу шұхъаlәу фәхъүгъәр.

Лыкъо купым ипащ Комитетым и Тхаматэ игуадзэу Алексей Русских, Адыгейм ыцлекіэ Федерациемкіэ Советым исенаторхэу Хъопсэрыкъо Муратрэ Олег Селезневымэрэ хэтын.

Тыгыдаас республикам кызылсызхем Тэхүтэмекъю районым Ялошын щырагъэжкагъ, программам кызылхалтын тағызу ашк щагъэкэжкыгъэ псууальзэр къакъухъагъэх. Адыгейим и Лышъхъез Къумпыыл Мурат пшъериль къифишигъэу АР-м и Премьер-министреу Геннаид Митрофановым поселкеу Яблоновскем культурэм и Унэу икіэрыкъеу щашылыгъэмрэ культурэм, спортым зыщапалъх гъэспэсфып! Гулчэу поселкеу Инэм щагъэкэжкыгъэмрэ къаригъэльзегъуагъэх. Апэ зигугуу къэтшыгъэ псууальзэм игъэцкэжкын сомэ миллион 55,8-м ехъу, ятлонэрэм — сомэ миллион 54,3-рэ апэлухъагъ.

миллион 34,5 ру агуулхагүй.

Поселкэй Яблоновскэм күльтүрэм и Унэй дээрт 1990-рөд ильэсхэм къацгэгээжьагьэй унэе псэуальзь щытыгь, зэрэшыкыгъэм тетэү агъэфедэштыгъэп. Республике пащэхэм яшушгагъэкі, ильэс заулэкі узэкіэлбэжэм ар муниципальнэ образованием фэгээзагъэхъужыгъэ ыкki аш игъяккэжын фыте-гъэпсихъээзьэ проектыр унэе программэм хагъэхъагүй. Аш тетэү Адыгейим ипащэхэм, УФ-м и Правительствэ ялэпылэгью, күльтүрэм и Унэ илофшэн зыпкь рагъээчүцжыгъ.

Поселкэу Инэм игъэпсэфынгэ Гупчэ зычайт унэр 1980-рэ ильтэсир ары за шыгъэр, жын хувьтэй, гэцэктэжынхэр зищүкэльтэйхэр башлагъэ. Программэм иштэгжээхэе аш ичнашхъэ. Ирчьехэр

шъхъаныгъупчъэхэр, псым, электричествэм, фабэм якlyаплэхэр щызэблаху гъэх, ыклоцли ыкыбы дэпкъхэр агъэ күэжыгъэх, интернет ращэлгагь, машлом зыкыштэмэ макъэ зыгъэуцтыр щагъэ псыгъ, сэкъатныгъэ зиlэхэм ящиkлагъэхэри къыдальтаагъэх.

Джы аш клуб зэфшэхъафэу 32-р цагаанээссыг, ахэм нэбгырэ 700 ахэтэй. Джащ фэдэү экспозиции 4 зыхахьэрэйкүй экспонат 500 зычайэль музей хэтгэвчлийн библиотекэу агяац! Эжбыгъэм ифонд

Ахэм анэмүкіеуи, Гупчәм 2020-рә

тхыль 14589-рэ чээлъ. Концертхэр кызыщатырэ залхэм лъэхъаным къызидыхыгъа яшыкъэгъа дистаур ачлажъаучуяа.

щыдихи кином и Фонд сомэ миллионы
5 къыфтитупщыгъ, ашкъе кинозал агъэ-
псыгъ.

Псэуальз зигугьы къэтшыгъэхэм къызыгъуахыгъэхэм мы уахьтэм юф ашлэ. Арышь, сенаторхэр гъэклэжын юфшэнхэр зэрээшүаҳыгъэхэр зэрээзрагъэльзагъэхэм имызакью, творческэ купхэм зызэрагъэхвазырырэми еплыгъэх. Хяклэхэм ялэпэлсэныгъэ къараагъэльзагъу народнэ хорэу «Зарницэм», адигэ къэшьокло ансамблэхэу «Мэшотхуабзэм», «Адигеим иныбжы-кіэгъу» зыфиорэм, фольклорнэ ансамблэу «Родничокым», нэмыхкхэм.

блэу «Родничокым», нэмькіхэм.
Алексей Русских ыльэгтүгъэм уасэ
кыыфишызэ, творческэ купхэм яшэнэ-
гъэ хэгъэхъогъэнэм мэхъэнэ ин зэрилэр
къыхигъэшыгъ, культурэм иунэхэм ящы-
кігъэ псэуальэхэр икъою ялэхэм къы-
кіэупчлагь. Поселкэхэм, къэралыгъоми,
республикэми япащэхэм аш фэдэу
псэүпхэхэм адэсхэм языгъэлсэфын,
яуахътэ шуагъэ кыйтэу агъеклоным
анаэ кызыэраратым пае ярэзэнгъэ
къыралотыкыгъ. Унитлум loвшлкэ
амалэу аратыгъэхэм яшуагъэкэ джыри
нахь заушьомбгүн, купэу ащызэхаща-
гъэхэм яшлэнгъэ хагьсхэхон альэкынэу
зарахчугъэр кынчлагь атынгь.

ХҮҮТ НЭФСЭТ-

Адыгэим и Лышъхъэ пшъэрэль афишыгъ

Къольхъэ тын-ыыхынным пэуцужыгъэнымкэ Адыгэ Республикэм икомиссие изэхэсыгъо Адыгэим и Лышъхъэ Къумпыл Мурат тигъусэ зэрищагъ.

Къольхъэ тын-ыыхын нэшанэ зыхэль хэбзэуконоыгъэхэр амышынхэмкэ 2020-рэ ильэсийн юфэу ашлагъэр зэхэсыгъом цызэфахысыжыгъ, 2021-рэ ильэсийнкэ яшьэрэль шыхаалехэр щагъэнэфагъэх. Чыпилэ зыгъэорышлажынхэмкэ къулыкъухэр къольхъэ тын-ыыхынным зэрэпүцужыхэрэм ехыгъ юфыгъохэм, мы лъэныкъомкэ хэбзэухуумаклохэм юфэу ашлагъэм мыш щатгушыагъэх.

Адыгэ Республикэм и Лышъхъэ коррупции нэшанэ зилэ ыки нэмык хэбзэуконоыгъэхэм апэцужыгъэнымкэ итгээорышлаплэ ишаа итуадзэ Дмитрий Тучиним къералыгъо, муниципальнэ къулыкъушлажем мы лъэныкъомкэ шепхъэ гъэнэфагъэхэр зэрагъэцаклэрэм итууду къышыгъ. Аш къизэриуагъэмкэ, нэбгыре 14-мэ, анахъэу къоджэ псе-

уплэхэм ядепутатхэм, хахью ялэм ехылпэгъ къэбархэр гъэрекло леклагъэхагъэхэп.

«Къольхъэ тын-ыыхынным пэуцужыгъэнымкэ хэбзэгъэуцугъэр дэх имылэу агъэцэклэн, декларациехэм ятынкэ плаилье щилэхэр шилок имылэу кыдалтытэн фое. Семинархэм язэхэшэнкэ, декларации юфтыхъабзэхэр зэрагъэцаклэхэрэм гъунэ лъызыфыре юфышлэхэм ялэпэлэсэнгъэ зыкъеэзэтигъэнымкэ юфэу ашлэрэр агъэлэшынэу пшьэрэль афэсашы», — къытуагъ Къумпыл Мурат.

Адыгэ Республикэм хэгъэгу клоц юфхэмкэ министрэ ишьэрэльхэр плаилье горэклэ зыгъэцаклэу Брантэ Мурадин идоклади зэхэсыгъом щедэлтэх. Аш къизэриуагъэмкэ, къольхъэ

тын-ыыхын нэшанэ зилэ бзэджэшлэгъэ 59-рэ гъэрекло зэрхягъ. Бзэджэшлэгъэ 29-мэ афэгъэхыгъ юфхэм язэхэфын аухыгъ. Чигэналье ашыгъэм проценти 118-у къырагъэзэжэхыгъ.

Урысыем Ѣынэгъончъэнымкэ и Федеральнэ къулыкъу Адыгэ Республикэмкэ и Гъээорышлаплэ къызэритыгъэмкэ, къольхъэ тын-ыыхын нэшанэ зилэ бзэджэшлэхэр зэрэзэрахьагъэм фешл нэбгыре 15-мэ хувас аттархягъ, угловнэ юф 34-рэ къызэуахыгъ. Хэбзэ, чыпилэ зыгъэорышлажынхэмкэ къулыкъухэм, организациехэм япащхэрэхэм димыштэу зиофишлэн зэхэзыщэхэрэм ягъогупэ пабзыкыгъ. Урысыем Ѣынэгъончъэнымкэ и Федеральнэ къулыкъу Адыгэ Республикэмкэ и Гъээорышлаплэ ишаа Сергея Каштано-

вым мы лъэныкъомкэ юфэу ашлэрэм ыки пшьэрэлье ялэхэм итгэкотыгъэу къатагушиагъ.

Къольхъэ тын-ыыхынным зэрэпэуцужыхэрэм кыпилэ зыгъэорышлажынхэмкэ къулыкъухэм ялофхэм язытэ фэгъэхыгъеу Мыекъуаплэрэ Адыгэкъалэрэ ямэрхэу Андрей Гетмановырэ Лышхэсэ Махьмудрэ зэхэсыгъом доклад къышашыгъ.

Адыгэим и Лышъхъэ зэхэсыгъом хэлэжагъэхэм анаэ джыри зэ тырагригэдзагъ къэралыгъо, муниципальнэ къулыкъушлажем федэу ялэм ыки харьдже ашыгъэхэм яхылпэгъ декларациехэр зэрэлкагъахьхэрэм гъунэ лъыфыгъэним мэхъянэшко зериэм. Къольхъэ тын-ыыхын нэшанэ зилэ бзэджэшлэхэр зэрэмынханхэм фешл Къумпыл Мурат пшьэрэль афишыгъ къэралыгъо, муниципальнэ къулыкъушлажем азыфагу къихъухъэрэ зэмийзэгъынгъэхэр къихъэзэгъеягъэнхэмкэ юфэу ашлэрэр нах агъэлэшынэу.

Адыгэ Республикэм и Лышъхъэ ипрес-къулыкъу

Юфтыхъабзэр лъагъэкъуатэ

«Единэ Россиен» иволонтер гупчэрэ Ныбжыкъэ гвардием иактивистхэмрэ зыныбжь хэкъотагъэхэм тхыльхэр зэрафахышт юфтыхъабзэр лъагъэкъуатэ.

«Библиотека на дом» зыфиорэм къыдыгъэхлытагъэу волонтерхэм нэжжүүжьеу унэм къимыкырэм тхыльхэр алэхлагъахъэх. Юфтыхъабзэр заублагъэм щегъэжагъэу нэбгыри 100-м ехъумэ закынфагъэзагъ. Зыныбжь хэкъотагъэхэр къызкэлэхэуухэрэ литератуурэ унэм афаахы.

— Волонтерхэм тырягъусэу зэхэттэгъэ юфтыхъабзэр тхыльеджэхэм ашлогъэшлэгъон зэрэхуугъэр тигуапэ. Мыш ишьугъэхэх тхыльыкъеу къытэлэхъагъэхэм зыщаагъэзээн алэхкышт, — къытуагъ АР-м и Лъэпкъ тхыльеджаплэ иофишлэу Айтэк Рузанэ.

— Зыныбжь хэкъотагъэхэм корона-вирусир къямыутэхынным пае юфтыхъабзэр зэхэттэгъ. Еж къалэм ѿыпсэухэрэм тигу къагъэхыгъ. Пенсиен ѿылэ бзыльфыгъ «линие плътырим» лъэу илэу къитеогъагъ. Унэм икын зэримытэхэхэр къыхкэлэхэу тхыльеджаплэ тхыль къифитхынэу къытэлэхуугъ. Джаущтэтипроект къыззутхынэу хъугъэ. Клас-ическое литературэр, тарихын фэгъэхыгъэр, нэмык тхыль зэфэшхъафхэр афэтэхых, — къытуагъ Урысые обще-

ственне организациеу «Единэ Россиен» и Ныбжыкъэ гвардие» и Адыгэ шьольыр къутамэ ишаа, партийнэ проектэу

«Нахыжъхэр» зыфиорэм ишаа, Мыекъуаплэ инароднэ депутатхэм я Совет идепутатэу Бэрзэдж Асет.

Мэз хъизмэтым хэхъоныгъэхэр ешлэх

2008-рэ ильэсийн къыщегъэжагъэу Адыгэим имээхъизмэтишлэпилэ еджалэхэм хэхъоныгъэхэр ашых. Аш фэдэ купи 8 республикэм ѿызэхашагъ.

— Первомайскэ мэзхъизмэтишлэпэм хэхъэрэ «Орешек» зыфиорэр; — Мыекъопэ мэзхъизмэтишлэпэм хэхъэрэ «Зеленый патруль» зыфиорэр; — Мыекъопэ мэзхъизмэтишлэпэм хэхъэрэ «Лесничок» зыфиорэр; — Красногвардейскэ мэзхъизмэтишлэпэм хэхъэрэ «Хранители леса» зыфиорэр; — Красногвардейскэ мэзхъизмэтишлэпэм хэхъэрэ «Лесной патруль» зыфиорэр; — Красногвардейскэ мэзхъизмэтишлэпэм хэхъэрэ «Лесовичок» зыфиорэр;

— Красногвардейскэ мэзхъизмэтишлэпэм хэхъэрэ «На страже леса» зыфиорэр.

АР-м мэзхэмкэ и Гъээорышлаплэ ишэпилэгъукъ къэхъоныгъэхэр ашых. Зэфэхысыжхэм къызэрагъэльягъорэмкэ, мэзхъизмэтишлэпэ еджалэхэм федеральнэ уасэ ялэхуугъ. 2020-рэ ильэсийн УФ-м чыопс къэлкыаплэхэмкэ ѿыли экологиекъ и Министерствэ мэз хъизмэтымкэ и Федеральнэ агентствэ итгусэу зэнэкъоку зэхашагъ. Аш къыщхагъэццигъэхэм республикэм имээхъизмэтишлэпэ еджалэхэр ахэфагъэх. «Орешек», «Зеленый патруль» ѿыли «Лесничок» зыфиохэрэм лъэныкъо зэфэшхъафхэмкэ сертификатхэр къафагъэшшагъэх.

Адыгэ Республикэм мэзхэмкэ и Гъээорышлаплэ къызэрэшалуагъэмкэ, ылеклэ зигугуу къэшыгъ юниситетэ «Всероссийский день посадки леса», «Сохраним лес», «Останови огонь» зыфиохэрэм, нэмык юфтыхъабзэхэм еджалэхэр ахэлажьэх.

АБРЭДЖ Сэтэнай.

Адыгэ Республикэм и Лышъхъэ и Указ

Осышхо къызесым гъэльэшыгъэ шыкъэм тетэу юф зэрэлээрэ режимэу зытхъагъэхэр зэрэтирахыжырэм ехылпагъ

Федеральнэ законэу «Цыфхэмрэ чыпилэхэмрэ чыопс, техногеннэ нэшанэ зилэ ошлэдэмьшлэхъамгъэхэнхэм ехылпагъ» зыфиорэм, Урысые Федерацием и Правительствэ 2003-рэ ильэсийн тигъэгъазэм и 30-м ышыгъэе унашьюу N 794-рэ тетэу «Ошлэдэмьшлэхъамгъэхъамгъэхэнхэмкэ ыки ахэм къыздахьхэрэр дэгъэзэжыгъэхэнхэмкэ къэралыгъо системэ зыкъим ехылпагъ» зыфиорэм, ошлэдэмьшлэхъамгъэхъамгъэхэнхэмкэ ыки ахэм къыздахьхэрэр дэгъэзэжыгъэхэнхэмкэ, машлом Адыгэ Республикэм зыкъыишиштэнэмкэ комиссием 2021-рэ ильэсийн мэзаем и 26-м илэгъэ зэхэсыгъом щаштэгъэ протоколэу N 2-м адиштэу унашюу сэшы:

Ошлэдэмьшлэхъамгъэхъамгъэхэнхэмкэ ыки ахэм къыздахьхэрэр дэгъэзэжыгъэхэнхэмкэ къэралыгъо системэ зыкъим ехылпагъ» зыфиорэр, ошлэдэмьшлэхъамгъэхъамгъэхэнхэмкэ ыки ахэм къыздахьхэрэр дэгъэзэжыгъэхэнхэмкэ, машлом Адыгэ Республикэм зыкъыишиштэнэмкэ комиссием 2021-рэ ильэсийн мэзаем и 26-м илэгъэ зэхэсыгъом щаштэгъэ протоколэу N 2-м адиштэу унашюу сэшы:

Ошлэдэмьшлэхъамгъэхъамгъэхэнхэмкэ ыки ахэм къыздахьхэрэр дэгъэзэжыгъэхэнхэмкэ къэралыгъо системэ зыкъим ехылпагъ» зыфиорэр, ошлэдэмьшлэхъамгъэхъамгъэхэнхэмкэ тетэу юф зэрэшлэрэ режимэу Адыгэ Республикэм и Лышъхъэ 2021-рэ ильэсийн мэзаем и 16-м ышыгъэе Указэу N 23-рэ тетэу «Осышхо къызэрэсигъэм ехылпагъ» тигъэгъэшагъэу шыкъэм тетэу юф зэрэшлэрэ режимым зэрэтирахыжырэм ехылпагъ» зыфиорэм диштэу къуачлэ зилэ хъугъэр (Адыгэ Республикэм ихэбзэгъэуцугъэ зэхэугъоягъэхэр, 2021, N 2) тэхижыгъэнэу.

Зыкъатхэхэрэм щегъэжагъэу мы Указыим къуачлэ илэ мэхъу.

Адыгэ Республикэм и Лышъхъэу Къумпыл Мурат къ. Мыекъуаплэ, гъэтхапэм и 10, 2021-рэ ильэс N 37

Адыгабзэмрэ тхыбзэмрэ я Мафэ ипэгъокІэу

«Орэд мэкъэм дахэу стхъакIумэ ит»

Ильэс 30-м ехъугь Тхъаркъохъо Сусанэ шу ыльэгъурэ кілэе гъэджэ сэнэхъатым, ныдэльфыбзэм зафэлажъэрэр. Аш Гъобэкъое гурыт еджапIэм адигабзэмкІэ щыргъаджэх.

Тыгъуасэ фэд ежь гурыт еджапIэр къуухи, ищыэнэгъэ зыфэе сэнэхъатым зырихъыгъэр ыкчи а лъэбэкъум зы маги риқIэгъожыгъэп.

ПсычIэгь хъугъэ къуаджэхэм ащищэу Едэпсыкъуа сыкъищыхъугь, — къеуатэ тигуущIэгь. — Адыгэкъалэ тыкъагъекощыжь, гурыт еджапIэм N 3-р къыщысухыгь. TxakIou Теуцожь Хъабибэ сиргижаджэх. Адыгабзэр къихэсэзгъехыгъэри, шу сэзгэлэхъугъуэри ары. Убзэ шу пльэгъуныр, аш уасэ фэпшыныр хэтрэ цыфи зэрипшьэрлыр Хъабибэ къызгургыгъэуагь. АшкIэ сыйфраз. Синицэльфыбзэ сирлылжъэним сищыэнитэ зэреспхыгъэм сирлыкIэгъюэу зыкли къихэкъыгъэп.

Тхъаркъохъо Сусанэ Адыгэ къэралыгьо кілэе гъэджэ институтын иадыгэ отделение 1989-рэ ильэсийм къуухыгь. Аш тифэу унагьо ихъагь ыкчи зышинысэ хъугъэ къуаджэу Гъобэкъуа дэт гурыт еджапIэм N 6-м иовшIенир щыригъэжъагь. Непэ къызнэсигъэми ашлут. Урысыбзэмрэ литературэмрэ аригъехъэу къихэкъыгь, ау Сусанэ иовшIен апэрэ мафэ-

хэм къашегъэжъагьэу зыфи гъэйорышIагьэр кілэцIуухэм адигабзэр аригъешIенир ары.

— АдыгабзэмкІэ езгэджэнхэу ары сизыфэягъэр, — къеуатэ Сусанэ. — СэркIэ ныдэльфыбзэр дунаим сизэрэхэппээрэ амалэу щыт, орэд мэкъэм дахэу стхъакIумэ ит. Мы уахьтэ тэ, адигабзэм икIэлэгъаджэхэм, иофтгъю шъхъаэу тапашхъэ итыр кілэзэджакIохэр адигабзэкIэ къэгүшIенхэм ыкчи ягупшигъэхэр тэрээзү къыралоу тикихнэм фэдгъэсэнхэр ары.

Адыгабзэм изэгъешIэнкIэ гумэгъыгьо шъхъаэу щиххэм ащищ сихъат пчагъаэу аш къифыхагъэкIырэр еджапIэхэм зэрэшымацIэр. Гъобэкъое гурыт еджапIэм а лъэнэйкъомкIэ иофтгъю изытет уигъэрэзэнэу щыт. ТигуущIэгь къызэрэхигъэшгъэмкIэ, тхъамафэм адигабзэм изэгъешIэн сихъати 3, адигэ литературэм — сихъати 2 къифыхагъэкIыгь. Ежь Сусанэ я 5 — 11-рэ классхэр регъаджэх, постэумки сихъат 27-рэ ыыгь.

КілэцIуухэм яныдэльфыбзэ ашогъешIенхэмийн пае кілэе гъаджэм шыкIэ зэфэшхъафхэр егъэфедэх. Нэбгыре пэпчь екIопIэкIэ гъэнэфагъэ

къыфыхихызэ, ишIеныгъэ ельтигъэу гъэцкIенхэр ретых. Аш dakIou, егъэджэгъу уаххтэм чанэу къыхигъэлжэхэнхэм фэш куп-купэу зэтреутыххэш, зэнэхъокъу афызэхэш. ЗэдэгүшIэгъу шыкIэри ныбжыкIэхэм агу риҳъэу Сусанэ къыхигъэшгъыгь. Къафильтэгъэ темэр къызэррагурыуагъэр тест шыкIэмкIэ еупльэкly.

— Егъэджэн шыкIэ постэуми бзэмкIэ аанах зишIуагъэ къакIоу хэсхыгъэр гүшIэлэ диктантыр ары, — хегъеунэфыкIытигъу. — Кілэе джакIохэм къагурымыIогъэ е ашIокъин гүшIэхэр пчагъаэрэ кIясэгъэтхыкIыжы. ГүшIэм пае, пкыгъуацIэм плъышуацIэр игъусэу е зырыххэу зэрэдгъэфедхэрэр. Тест тхынныр адигэ литературэмки сэгъэфедэ, адигэ хабзэр ябгъэшIеныхмкIэ ар Iэрыфгъу дэд.

Кілэе гъаджэм иовшIен мафэ къэс щигъэфедэу къытфи-отэгъэ шыкIэхэм анэмыхIеу мэфэкI мафэхэм афэгъэхыгъэ Iофтхъэбзэ зэфэшхъафхэр зэхижэхэрэми ягугь къытфишIыгь. Адыгабзэм и Мафэ ипэгъокIэу тхъамафэм къыкIоцI зэнэхъо-къухэу «Сыд? Тыд? Сыдигъо?»,

«Адыгэ пшъашь» ретэгъэжокIых. Адыгэ шъуашхэм къатегущIэх, Iудэнэ хэдыхынымкIэ заушеты, усэхэр къалох. Класс нахь цыкIуухэр IупкIэу усэ къеджэным хэлажъэх, сочинениеу «Сыбзэ сидунай» атхы, сурэтхэр ашых. НэмыхI мэфэкIхэри хагъэунэфыкIыхэу хабзэ: ным и Мафэ, txakIохэр къызыххууэ мафэхэр, адигэ ИльэссыкIэр. Зэнэхъо-къукъум къашыххэшвихэрэм чыпIэхэр афагъэнафх, амалэу ялэм елтытыгъэу шуухъафтын цыкIуухэр афашыххуу мэхъ.

Тхъаркъохъо Сусанэ ригъэджэрэ кілэе джакIохэр шъольыр, район конференцихэм, зэнэхъо-къукъум, олимпиадэхэм ахэлажъэх, хагъэунэфыкIырэ чыпIэхэр къыдахых. ИкIыгъэ ильэсийм «АдыгабзэмкIэ видеоурок анах дэгүү» зыфиорэ республикэ зэнэхъо-къукъум Сусанэ ятнэрэ чыпIэр къыщыдихыгь.

Непэ адигабзэр зэрэтшо-кодырэм иофтгъью тишIеныгъэлэхъхэрэ, общественностыри мымакIеу зыгъэгумэхъэрэм еплтыкIэ кілэе гъаджэм фыри-тэм тыкIемыупчIэн тлъэкигъэп.

— Шылпкъэ бэр зэрэтшо-кодырэр, — elo Тхъаркъохъо Сусанэ. — Кілэе гъаджэмкIэ тфэлэхъырэр тэшI, ау щыгъенитэ зыгъэхъыгъэ техноло-гиякIэхэу телефоныр, интерне-

тыр, телевизорыр зыфэпшо-тхэр тикIэлэцIуухэм лъэшэу къатекIох, кочIэгъу тафырикIурэр. Щысэ къэсхын. Я 5-рэ класситту есээгаджэх. Ахэр зызэбгъапшхэкIэ, зым исхэр адига-бзэкIэ дэгъоу мэгү-шыIэх ыкчи къагурэо. Адрэ классым уры-сыбзэр лъэшэу къы-текIуагь, исыр зэкIэ зэдштэу урысыбзэкIэ зэдэгүшIэх, упчIэу ястырэм джэуапэу къы-бүрүонен щытэп. Анах гъэшIэгъонир — зэкIэ къоджэдэсих, янагьохэм арьсхэр зэкIэ адигэх. Джа классым зы шъэ-ожье ис. Сэгъатхэш, хэмыхукоу къетхы, гъэцкIенеу естырэр IупкIэу къеуатэ. «КъэпIуагъэм сида къикIырэр?» поу уз-упчIыкIэ, къыложынену ышIэрэп. Ильэс пчан-гъэуагъэм аш фэдэ къыхэкIыгъэп. Ильэс тешI къэс ныдэльфыбзэр зэрэшIэрэм къызэрэ-рэкличырэр тинэрыльзэх дэд ыкчи ти-гукъеошху.

ХэзгэеунэфыкIымэ сшоицгуу, кілэе джакIохэм яныдэльфыбзэр зэрэгшIэнир кілэе гъаджэм изакьюу фызэшокIынену щытэп. ХэткIи шьэфэп тиуна-гъохэм адигабзэр нахь макIеу ашыу зэрэхуу гъэр. Гукъау нахь мышIэми, ны-тыхэм альэнх-къокIэ ар чэнэгъэшхуу, нахьбэхэм ныдэльфыбзэм уасэ фашIэрэп, ясабыххэм ашэн фаеу альтэрэрэп.

Непээр мафэхэм пльэгъун пльэкIыщ ныдэльфыбзэр ща-гъэзьеэз, нэмыхIыбзэхэмкIэ ясабыххэм ны-тыхэр зэрэдгү-шIэхэрэр. Аш фэдэ ныр тэрээзү зекIорэр, исабий егъэкIоды, шхъэкIафэ имыIеу къегъанэ. Адыгабзэр кілэцIуухэм зэри-гашIэмэ, адрэ бзэхэм язэгъэшIэн бэкIэ псынкIэ къыфхууц.

Ныдэльфыбзэр лъэпкъым ыпсэу зэрэштыр къыткIэхху-хэхэрэм агурыдгъэон фае. Ахэр зекIэрыгчынх эумылтэйнэу, пытэу зэхпхыгъэх. Бээ зимиIэр — лъэпкъэп. Адыгэхэм сидигъуу ныдэльфыбзэр пшIэн мэхъянэншо ратыщыгь. Ар гүшIэжхыбээмэ къаушыххаты.

Гиадыгэ лъэпкъэ икъызэтергъэ-нэн унагьохэм, кілэе гъаджэхэм зэдтилоф зыхъукIэ, иофтгъю зэшIохыгъэ хууцт.

ІШШЫИНЭ Сусан.

Адыгабзэмрэ тхыбзэмрэ я Мафэ ипэгъокIэу

Гухахъо хигъуватээ рэлажъэ

Бзэр лъэпкъым ыльапс. Лъэпкъ пэпчъ, анахь макIэр арыми, иныдэльфыбзэ зыфэдэ щимыIэ банингъэу ельти. Лъэпкъир зыфэдэр, икултурэ кызэрэшшэн пльэкъыштыр иныдэльфыбз ары.

Къэралыгъом ыки тиеспубликэ арлыг политикэм яшуагъике «АР-м икъэралыгъуа-бзэ къэгъэнэжыгъэнэр ыки хэхъоныгъе егъашыгъэнэр» зыфиорэ программэм тиеспубликэ Ioф щешэ. Тиньдэльфыбзэ къэгъэнэжыгъэнэмкIэ ыки тапекIэ хэхъоныгъе егъашыгъэнэмкIэ зилахъышо хэзышыхъэхэр ашыщых бзэм дэлэжъэрэ тишэнэгъэлажъхэр, адигабзэм Ioф рузышшэрэ журналистхэр, къэлэеаджэхэр.

Лъэпкъ пэпчъ иныдэльфыбзэ, икултурэ ышэнэм пае Ioфтхэ-бзэ макIэр тиеджапIэхэм ашызахажэрэр. Адигабзэм иегъэджен-кIэ зилахъышу хэзышыхъэхэрэм ыки зищтихъу языгъялохэрэм зэу ашыщ Кошхъэблэ гурыт еджапIэу N 2-м адигабзэмкIэ икъэлэеаджэхэр Бжъэц Фатимэ.

Фатимэ ыгу ыпси етыгъэу ищыIэнэгъе къэлэеаджэ сэ-нэхъятам рипхыгъ. Ильэс 33-ре хуягъэу аш Ioф решэ, адига-бзэр аргяашэ. Исенхъат хэ-шыкъышо зэрэфыриэм къахэкIеу егъэджэн Ioфтхэзэхэр гъашэгъонэр зэхищен ельэкъ. Къэлэцыкъухэм урокыр нахь гурыгъошшу къазерафхъущтэм пае гъашэгъонэр шыгъэ нэрь-льгъу IэпIэгъухэр егъэфедэх, джэгукIэ шуашэм иль IoфшIэнхэр афызэхечх. Аш фэдэу ыгу етыгъэу Ioф зеришшэрэм къахэкIеу къыдэлажъэхэрэм, нытихъами Фатимэ шхъэкIефены-

гъэшхо къыфашы, къыферазэх. Фатимэ илакъокIэ къудажэу Пщичуэ щыщ, БрантIэ яхъу. Я 8-рэ классым ыуж къэлэеаджэ училищым чIэхъагъ. Ар къызеехъум, Ioф ышшээ, Адыгэ къэралыгъо университетым ильэпкъ факультетыр къуухыжыгъ.

— Адигабзэр шу сэзыгъэльэгъуяхэм апэу ашыщ гурыт еджапIэхэм сикъэлэеаджэхъ. Тэмзэко Юре. Аш узыIэпищэу

пIэм къызырагъэблагъэхэкIэ, а зэукихъэм игуапэу зафигъехъа-зыщтигъэ.

Фатимэ IoфшIэн апэу университетим ильэпкъ факультет секретарь-референтэу щыригъэжъагъ. Аш тIэклурэ Ioф щишила-гъэу ищыIэнэгъе зэхъокыныгъэ горэхэр хэхъухъэхи, аш къы-иукижынэу хуугъэ. Нэужым Адыгэ Республике гимназиум IoфшIэн щыпидзэжыгъ, ублэ-пIэ классхэм зы ильэрэ ахэтигъ, етланэ ашьэрэ классхэм адигабзэмрэ литературэмрэ ашаригъехъыгъ.

— Сыфай къэлэцыкъухэм адигабзэр шу язгээлэгъунэу,

яныдэльфыбзэ рыгүшшэнхэу, еджакIэм, тхакIэм фэкулайхэу къэтэджынхэу. Джары пшьэрэль шхъяаэу сиэр, — elo аш.

Фатимэ иклас нэрыльэгъу

IэпIэгъухэмкIэ бай.

ЗэкIэ зыфэлажъэрэд адигабзэм изэгъашэн,

шэн-зэхътыкIэ дахэхэм къэлэ-

еджакIохэр афэпIулынхэр, ахэм

ягулытэ-гупшисэ зэгъэушом-

бгъуяаэ, шэнэгъэ куухэр

ягъэгъотыгъэнэр ары. Сабийим

ышхъээриубитэрэ ыгу къенэ.

Фатимэ къызашыгъынхэрээ

ицэвэхээхэрээ ицэвэхээхэрээ

</div

ТХЫЛЪЫКІ

Узгъэгупшысэрэ Кавказыр

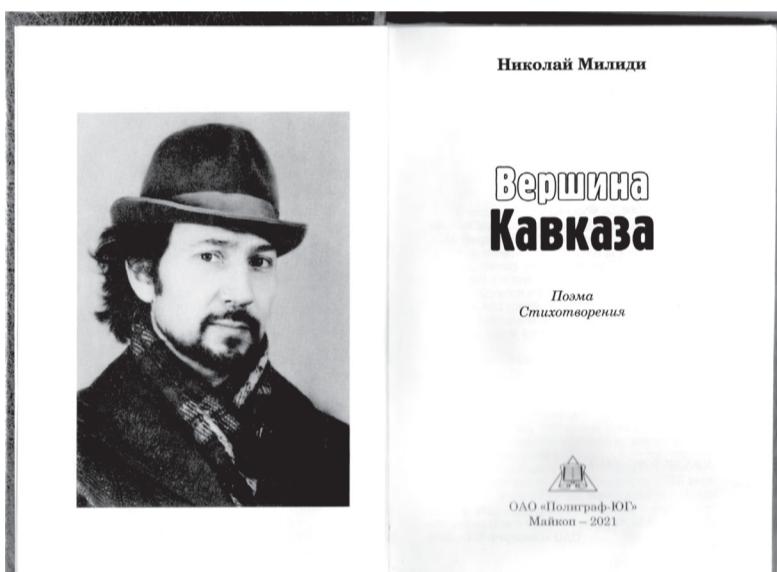
Кавказым идэхагъэ сидигүи нэпльэгтубэ кызыфиищэштыгъ, аш фэдэ чыпілэ хэшкыыгъэм бэ къенецлэу къэхъопсыштыгъэр. Аш кыхэ-кэу, къушхъэчлэс цыф лъэпкъхэм мы джэнэт чыпілэр Тхъэм къари-пэсыгъагъами, ар къаухъумэним, я Чыгу зыкэрамытупшиным пае къин маклэп ашэчыгъэр.

Уахътэр, уахътэр! Ар шыемылч ехыжъагъэм фэд, къэбгъэуцунэуи, къыодэунэуи, угоуцонэуи щитэп, джащ пае цыфльэпкъыр ренэу гупсэ-фыр зыышщ ымышлэу аш лъы-банэмэ лъычъээ щыэн фаеу мэхь. Блэкыгъэм къыгъэнэгъэ лъэуж дэутыгъэр, тау-таш гуи-хыр зэрэпфэшысьж. Лэшэгъухэм ягъогуан тарихъ гупсэфыгъо непи къытитыреп, тафызэпльэкыжы, тапеклэтымыльэлау тылъыкотешшүнным пае.

Лэшэгъу блэкыгъехэм ятхыдэ кілэпэ гъэшгъэ къыхъэу къызэтешыкы — аш лъэхъан пэпч зыфдагъэр къыхъэши. Я 18-рэ лэшэгъур гумыкыж заом зэрихъогъагь. Кавказ заом ихъазаб ильэси 100 ыкъудыгъ, къушхъэчлэс цыфхэм алси бэдэдэу зыдихыгъ. Зэоклэзийж уахътэми, поэр яхъафти, мажжом лэжьагъэр къытрыагъаклэу, кочлэрыпсэу лэжъаклом, цыф хьем сый хъа-заба пэккэгъигъэр. Я 18 — 19-рэ лэшэгъухэр къэплютэнэуи, къэптихъяниенеу, сурэт пшынхъэу щигъхэп — жалымыгъз-нэпнэнчагъэу зэрхъагъэм гургъэушкью.

Зэожь нэпнэнчээм хэтгэгъэ лъэпкъээзэшхэе цыф жу-гъэ къызэркъохэр ухуумэгъэнхэм, зэфагъэм, шыпкъагъэм, мамырныгъэм, шхъафитныгъэм, зэкъошныгъэм апэрэу къафэджагъехэм, посэмыблэж лъы-бланхэу, бгъэж тэмабгъоу, пый къумалым пэуцужыгъэхэм, зышхъамысжыгъэ лъы-хъужхъэм ацлэхэр тшлэн ыкъи яшэжж дгэлэплен фае.

Джары цыф лъэпкъыбэр зэгурьоу зыышызэдэпсэурэ хэгъэгушхо Урысыем исубъект хэхыгъэу — Адыгэ Республиker исабыгъом къыщгъэжагъэу посэуплэ тынч зыфхъугъэу, лъэпкъымкэ уримэу, усаклоу Николай Милиди цыфхэм ялышхъужжыгъэ зэмыхъокыж кильгэхъэу, итхылыкэу «Вершина Кавказа» цэу зыфи-шыгъээр ытхыныр къызхъэкыгъэ. Узэктотмэ узэрэлтэшыр, пытэу узэрэгъыгъе, анах кын-нгыго иныри зэрээпшычтэр къышыуагь, щыкэгъэтхъыгъ.

Кавказым ильэгапI, ильэплагъ

Къушхъэчлэс лъэпкъхэмкэ къушхъэр ухуумэпэ дэпкъ пытагь: къушхъэ мэзым игъомылэ яшхыныгъ, къушхъэпсэу къабзэр алулагъ, къушхъэр

итеплэ гур дэкэжжэу дэхагъэ, посэ зыпыт дунаим ар игъундже нэфынагь. Тхэклошхоху А. Пушкиним, М. Лермонтовым, Л. Толстом, нэмыхъэми Кавказым идэхагъэ, аш ильэплагъэ уаса фашыгъ, усэ, поэмэ ыкъи произведение дэгъухэр атхыгъэх. Николай Милиди урис классикхэм ясатыр иусэ тхылэу «Вершина Кавказа» зыфиорэмкэ апэрэ революционерхэм ахалъытэхэрэм ашыщыгъ.

клохэмрэ азыфагу зэфемыдэ-ныгъэу дэлтээр өмькү ыльэгъоу, лъэпкъым икъин фигъэ-псынкэмэ шоигъоу иччэн лъэпкъ имызакъоу, зеклэ къу-шхъэчлэсхэр зэкъогъэуцогъэнхэр, къэгъэущгъэнхэр Мансур фызэшлокыгъ. Цыфхэм щысэ афэхъоу, зэрэ шыпкъаю, лыгъэклэ ывшэе үклону щы-мытэу, тхьашлошхъуныгъэ пытэу иэр цыфхэр зэфэгъэдэнхэм фигъэлажьэу щыларь. Тарихъ охътэ гъэнэфагъэм щы-лэгъэ чечэн лъэпкъым къыххэ-кыгъэ Мансур фэтхагь усаклоу Николай Милиди. Кавказ тарихыр зышгъэшшэгъонхэм-кэ мый шуухафтын лъапл, цы-фым фэдэу тхыль пэпччи на-сып илэшь, тхыльеджэко чаны-бэ ыгъотынэу, ахэм яшлошхэр къыраотыкынхэу тяжэ.

«О пцлэкI — Цыфыр, уищытхъу сэлжатэ»

Цыфхэм ишлүүшэ зынэсырэр, лақъом, лъэпкъым, хэгъэгум алъапсэр цыф үшүр арэу зэрэштыр усэ сатырхэм зэклоу, купкI илэу къащыриотыкыгъ усаклом.

«Кавказым ихъалэмэтигъэ ордэдэу къэсэло» зыфиорэ шхъэм цыф цэврэхэдээ тари-хъым лъэужышу къыххэзгъэ-нальхэу, шэнгээлэж-гупши-са-кохэм, бзылъфыгъэ ялхэхэу зэбгээшэн щымылхэм ацлэхэр усэ сатыр лупкIхэмкэ къище-гэлэхэгъо авторым.

Я 3-рэ шхъэр охътакIем щыпсэущт ныбжкыкIхэм афэ-гэхъыгъ, «Щы ыкъи лъыкъуат лэужыкIэр» зэрэджагъэр. Усаклом зэрэштыр «Вершина Кавказа» зыфиорэ темэр, гу-пышсэр ипоэтическэ гульйтэ-турыш чанкI эзклоу, ИспкэльяпкI, бзэр чанэу, тхыльым ихудожественэ гъэпсыкI-шыкI кэ зеклэ сюжетым пхырышы-гъэу, композициер аш дэо-рышшэу усаклом ыгъэпсыгъ. Арышь, Н. Милиди итхылыкIеу ильэсыкIем къыдэгъэмкэ тифэгушло, итворческэ куячIэ джыри нахь пытэнэу, псаунд-тээрэ гудчыгъээр усэн-тхэ-нымкэ илэу, Кавказым щыпсэ-урэ лъэпкъхэм ялитетратэ ежж илах дахэ джыри хильхъанэу фэсэло.

МАМЫРЫКЬО Нуриет.

Сурэтхэм архытэр: тхылъы-кэм итепл; сурэтэу «Чечен-цы»; Шейх Мансур ипортрет.

Зышыгъээр джыре уахътэм исурэтшшэу Руслан Хасхано-выр ары.

Тыгъэнэбзый

Гъатхэр къэкло

Гъатхэ! Мэфэпчымкэ ар къихьагь, ау аш джыри бэрэ зызэблихьущт: ээ нэжь зэхэгъэхьээш ошуапшэу, жыгьээ псынкээр щылъаеу, ээ ошхэу, ээ ос псынти, ээ пчэдыхьын нэгу лъэктихьагьэу тыгъэр маклэу щылъаеу, ини цыкли унэм имызэгъэхьэу, тыгъэм, фабэм, жын шъэбэзэ ёашум афэлгагьэхэу. Арышь, «къеблэгъэж» тигъатхэ етэо.

Гъатхэр — чыюпсыр зэфэдэкээ къызыуущыжырэ лъэхъан. Ти Адыгей ар пасэу къыифэкло.

Гъэтхэпэ мазэм имэфэ фабэхэм псынкэу зызэблахъун нэшанэ ялэми, гъэтхапэм къытшэктигъэ дунаир дэкэжы: чыгъхэр къэтэмий, къызэле-

хых пасэу, мээ къэгъагъэхэр — цикламенхэр, нэмыкхэр къызэлхэхъу.

Ioштэнзыбэ зэтхэхьагъэхэм цыфхэр афжэхэр. Тыдэки чыгхатэхэр, губгьюхэр, щагухэр, чыгхэр ащаупкыхъях, күтэмэ гъугъэхэр гуахыкыых, чыг ляпсэхэр пагъэлыкых, картоф пасэр, бжыныр агъэтысих. Гъэтхапэм ыклем абрикос, чэрэз, черешнэ пасэхэр щекъэхъагъэх. Хъацлэ-плацлэхэм, шъомпэхъхэм, хъантларкъохэм якымэфэ тысынпэхэр къабгынх. Къыблэ фабэм къолэбзыхъэр къебыбыкыжых — пчэндэхъхэр, пцашхъохэр, къанджхэр зэпчэчэхжых, дунаир къызэгурэлжы.

Гъатхэм хэпшыкэу мафэ-

хэр нахь къыхъэ мэхъух, огум нахь зыкъызэуехы, тыгъэр къыдэкохы, чыгур хэпшыкэу къэфабэ. Мэлылпэхъур — гурт маз, коцыр, хъэр, нэмыкхэр тхъэпэ шхъонтэ цыклюху къыхэллых. «Гъэм кыр егъашхэ» джары зыкъалорэр. Къэгъэгъэ зэмиллэужуыгъохэр — сиреныр, тюльпанхэр, нарциссхэр нэм къыкэджалгоу дахэу къызэуехы. Жъоныгъуаклэр — ящэнэрэ гъэтхэ маз, гъэмафэм икъежьапэ йут. Жъоныгъокэ мазэм имафэ бэрэ зызэблехъу: ээ тыгъэр къижкулэу, ээ ошхим ыцырэ умлэгэхъу, ау нэрэ-іэрэм шымыгъахъу уцужъеу, тыгъэри щыпцэу къыкъолпэхъяу. Мы уахтэм акацэр, къумбылыр,

чыгаер, къужъыр мэкъэгъатъэх.

Ильэс еджэгъур жъоныгъуаклэм ыклем аухы, тыдэки зэ-

фэдэу аужыре мэфэк одыджыныр къащитео. Гъатхэу къытфаклоу къихьагъэр Тхъэм хэтки мэфэ шыыпкэ тфеш!!

Инэшанэу альйтэхэрэр

Гъэтхапэр гъушъэу жъоныгъуаклэр цынэмэ — пасты хыалыгъу тащицэйтэн.

* * *

Мэлылпэхъур ощхылэмэ, жъоныгъуаклэр уц къашихъор хъоишт.

* * *

Къуанчлэхэр занкэу набгъохэм ябыыллэхэмэ, гъатхэр фэбэшт.

* * *

Пчэндэхъур плъэгъугъэмэ — гъатхэр пчэндэхъур йут.

* * *

Пасэу бзыухэр къэбайыжыгъэхэмэ, гъатхэр зэдшиштэу фэбэшт.

* * *

Тыгъаплэмкэ бзыухэм набгъохэр щашынхэмэ, гъэмафэр чылэшт.

Мэфэклэу къыхафэхэрэр

Гъэтхапэм и 1-р — иммунитетэм и Маф. Нэмыкэу къэнлон хъумэ, цыфымын таанынэ пэнч щылычым фэдэу псыхагъенэр ары. Аш паеклэ хэти зэриллэхэу зыфэсакъыжын, зыкъиуухумэжын, лъэшэу ына. Эзитетыжын фае.

* * *

Гъэтхапэм и 8-р — бзылпэхъэр я Дунэе маф. Анахьэу къыхэгъэцыгъэн флах ныхэр, нанхэр, шыпхъухэр, шыхъагъусхэр. Ныр — нэ. Аш ылсэ хэти тыхэштыгыгъ, тену,

телэжын. Ным ифабэ, илашыу, игуклэгъу мыухыжь хэти күчлэхъурэр, джаш паеклэ гъунэнчэу тыфэрэзэу Ным шыхъашэ фэтэшы, тышэлэхэ, аш ыцлэдэгъашу къызидетхъаклы. Бзылпэхъэ юшым, дэгзум, гүлэгъум фэмышланхэ Ѣыла??

* * *

Мазэм ыклем театрам ыкчи культурем ялофышихэм ямэфеклэхэр хагъэунэфыкыых. Щылэныгъэр зэрэштэу театр, аш шэнхэе тэрэз илэним мэхъанэшо и. Джаш фэд культурэри.

«Мыш имамэ зэрэдахэр»

Мафэр от-псытлэхэр яети, Дамир къэлэцыклю Ѣыгыплем ымыгъаклоу инанэ унэм къыраригъянагь. Пчэндэхъым къызэуущыжын, шъаом хъупхъэ дэдэу зитхъакыгь, инанэ къыдэлээ зифэпэжыгь, шхагъэ. Етланэ иджэгольэ дэзюшно иль щылээмэ джэхашьом тедэгъэ алрэгъум къытыритакуу, джэгуным диублагь. Загъорэ нанэри фыкъоплы, икъорэльф цыклю Ѣыгушуклю. Ауэз уахтэр къуагъэ. Былымхэм ыс фабэр афиҳынэу. Шамлэт унэм икъыгь. Пчъэмакъэр зэхээзыхъигъэ Дамир псынкэу унэшом къычлэхэр, пшерхъаплем ишхъангъупчэх пхъэнтлэхор Ѣуильзэути тэуцуагь. «Сырэу дэгъуа мыш дэжьым уштыныр! Зэкэ щагум щыхъу, урамын рыхъу ольгэгъух!» — зэрэлжын шъэожын. Етланэ янэ фэзэштыгъэу мо сабыир тэлклю къэчэфынчэ.

Нанэ щэлэх нэкъыр зы лэмкээ ыыгъэу, адрэмкэ адигэ къэб цыклюр къопсымкэ ылапэ пылтэу къихъажыгь.

— Сиклэлэхуу Ѣыклю духовкэмкэ къэб фэзгэжъэшт, — ылозэ къылгыгъуагь. Дамири иго-пешхуагь. Ау Шамлэт джыри зэриллэхэу, кли пхъэнтлэхор тэуцожыгь, мо сабыир янэ фэзэштыгъэу мапльэ. Нанэм аш гу льин-

тагъэу, «уимами икъэсийжыгъу» ыуу, шъэожын пхъэнтлэхор къыригъуагь, унэшом ыгъэклиагь. Дамир джы мультиком эплъыштыгь. Къэлэпчээ макъэр къэлгүг, нэрэ-іэрэм пчээр къыуихи, лэ ушъагъэу сабыим яни унэм къихъажыгь. Елложын имыщы-клагъэу Дамир къызышылти, янэ пэгъочыгь. Шамлэт гу льитэнба, шъэожын пхъэнтлэхор янэ зэрэфэшгээ, гүшозэ, «мыш имамэ зэрэдахэр, мыш имамэ зэрэхъупхъэр» ылозэ, ыыгъхэр къыхъагъэх. Дамир ар гопэшо зэрэшхъугъэр къапшлэу ылупшэ уберэпшыгъэ цыклюмкэ инанэ ыпшээ зыкъыридзи къебэу, гүшомэ Ѣызэе янэ цызэм фэдэу дэпшний, зэпбэуухъажыгь. Ныр — ны, ар боу шьюом фэд.

Нэкүубгъор зыгъэхъазыргъэр
МАМЫРЫКЬО Нуриет.

